

12. Sajkowski A. W stronę Wiednia: dole i niedole wojenne w świetle listów i pamiętników. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 1984. 394 s.
13. Serczyk W. A. Na dalekiej Ukrainie. Dzieje Kozaczyzny do 1648 r. Kraków : Avallon, 2008. 366 s.

Svitlana Sukhareva. Anthropological Approach to the Polish Memoiristics of the 17th Century: on Cultures Border. The paper deals with the anthropological motives of the 17th century Polish- memoir prose on the example of the Polish and Ukrainian writers. Special attention is paid to the diaries of Jan Chrysostom Pasek, Mykolai Yemelovsky, Shymon Okolsky, Joachym Yerlych, Stanislav Reshka, Kasper Vilkovsky. Anthropological elements of diaries, bourgeois and cossack chronicles, autobiographical memories, military diaries, travel notes, etc. are traced. It has been proved that the anthropological themes became the main imperative for the development of this writing genre within the framework of social literary intertexts and documentary studies. The authors of the Baroque Polish-language memoirs, notes and diaries created a successful artistic plan of real historical events, made a significant part of subjectivity in domestic material, and provided private records with the status of national achievement, raising this kind of documentary prose to the status of antique literary sources.

Key words: memoiristics, anthropological motives, intertext, border of cultures, documentary, diaries, raptularia.

Сухарева Світлана Володимирівна – доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов і перекладу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, *ORCID ID: 0000-0001-5039-582X*; pyza_sv@wp.pl

УДК 821.162.1 УДК 821.111-312.4

Олена Ткачук

Конрадознавство в Україні у 1920 –1940 роках

Запропонований поділ українського конрадознавства на два періоди – ранній або класичний (1920 – 1940 р.р.) і пізній або сучасний (кінець 1950 – 2010 р.р.). Стаття присвячена дослідженню конрадознавчих студій раннього періоду в українському літературознавстві. Аналізуються проблеми, актуальні для літературознавства, антропології, філософії, психології та соціології культури в контексті інтеграційної стратегії акультурації Джозефа Конрада в англійському культурному середовищі та національно-культурної ідентичності його художнього світу.

Ключові слова: Джозеф Конрад, мультикультуралізм, національно-культурна ідентичність, акультурація.

В Україні у ракурсі дискусії жанрово-стильових особливостей авантюрно-пригодницької літератури на сторінках журналів «Червоний шлях», «Життя і революція», газети «Літературна Україна» та інших з 1920-х років у зв'язку з «потребою українських читачів у високохудожніх перекладах оригінальних текстів» [12, с. 86], критиками почали досліджуватися певні аспекти творчості письменника, – Михайлом Могілянським, Ольгою Немеровською, Григорієм Майфетом, Михайлом Калиновичем, Андрієм Ніковським. У 1940 роках заклик був підхоплений Юрієм Косачем. Вивчення продовжилось тільки наприкінці 1950-тих років публікацією Юрія Кагарлицького «Про Джозефа Конрада» в журналі «Іноземна література», що можна вважати початком другого або сучасного періоду.

Дослідження творчості англійського письменника в Україні розпочалось із критичних статей Михайла Калиновича та Михайла Могілянського у 1925 році. У місячнику «Життя й революція» Державного Видавництва України за липень вийшла стаття Михайла Могілянського, де критик не тільки розглядає творчість Джозефа Конрада, «як одного з кращих письменників-мариністів у світовій літературі, але й детально аналізує його твори» у перекладі Сергія Вільхового, як зазначає Роксолана Зорівчак у статті «Англомовна література на Україні 1920-30-х років ХХ століття» [2, с. 13].

Розвідка Михайла Калиновича «Джозеф Конрад: критично-біографічний нарис» за 1925 рік вийшла в книзі Конрада «An Outpost of Progress» («Аванпост прогресу») у 1926 році, де автор звертає увагу на складові мультикультурного світу («Світ же цей (Конрада. – *О. Т.*) складний і багатоголосий» [3, с. 518]) та мультикультурної ідентичності письменника.

Переконання Михайла Калиновича в тому, що «роки змагання еспанських колоній у Південній Америці за своє визволення дали йому (Конраду. – *О. Т.*) його Гаспара Руїса, доба морських війн королевської та жакобинської Франції з “Володаркою Морів” – корсара Пейроля» [3, с. 519] є завбаченням та прогнозуванням наперед вивчення мультикультурного дискурсу в ХХ столітті такими дослідниками, як Іен Ватт, Норман Шеррі та багатьох інших.

Думка Калиновича, що «за тло для багатьох своїх творів Конрад бере європейські країни» [3, с. 509] випередила на багато років студії європейського мультикультуралізму Конрада Здзіславом Найдером

«w powieściowych i eseistycznych utworach Conrada odnajdujemy obecność wszystkich ważniejszych kultur (a zwłaszcza literatur) Europy» («у художніх творах та есе Конрада можна знайти присутність всіх знакових культур (і літератур) Європи») [15, с. 48–49].

Розпочинаючи з зацікавленості Конрада не тільки західноєвропейською, але й східною культурою («Захід поєднався зі Сходом») [3, с. 501], Михайло Калинович, зазначаючи насамперед польське походження Конрада («родом він поляк») [3, с. 517–518], вказує і на слов'янськість духовної природи митця («душу він має слов'янську») [3, с. 517–518].

Звідси, на думку Михайла Калиновича, і «загальний трагічний тон творчості Дж. Конрада» [3, с. 511] і «психологізм» [3, с. 511], – судження, що збігаються з міркуваннями англійських критиків початку століття про «a grave irony, or a faint tinge of melancholy» («похмуру могильну іронію і слабкий відтінок меланхолії») [14, с. 144] творів письменника та їх «Slav in their psychological insight» («слов'янськість за своєю психологічною прозорливістю») [13, с. 165], у статті Едварда Гарнетта від 22 серпня 1908 року у виданні «Nation».

Український дослідник впевнений, що з європейських країн найчастіше Конрад змальовує Англію – країну, «яка стала йому за другу батьківщину» [4, с. XII]. Так, Михайло Калинович вказує, що англійська провінція з'являється у творах «Amy Foster» («Емі Фостер»), «To-morrow» («Завтра»), обидві – у збірнику «Typhoon» («Тайфун»), Лондон – у романах «The Secret Agent» («Таємний агент»), «Chance» («Шанс»), в оповіданнях «The Return» («Повернення»), «The Informer» («Провокатор») [3, с. 509].

Підкреслюючи майстерне володіння письменника мовою британських островів, – «Конрад <...> мовою своїх творів англієць» [3, с. 517], критик зазначає англійську ідентичність митця і в ракурсі обраного ним засобу художнього спілкування, який він «тільки в мужніх літах засвоїв» [3, с. 507], але так добре, що, як вказує Калинович, потім Конраду здавалося, що це англійська мова його вибрала для літературної діяльності: «засвоїв він її надзвичайно швидко й досконало. Потім йому здавалося, що це не він перемагав труднощі чужої говірки, а навпаки, то її геній опановував його до такої міри, що навіть відмінні її прикмети, самій тільки їй властиві, впливали на його вдачу, ще гнучку тоді й пластичну» [4, с. XII].

Поставивши Конрада поруч із Кіплінгом, Уелсом, Беннеттом, Шоу та Голсуорсі «у передній лаві англійського письменства» [4, с. XVII], Калинович у своєму дослідженні уважно зосереджується на типологічних зв'язках Конрада зі Стівенсоном та Кіплінгом. Добре розрізняючи континентальний та англійський дух культури, про що писали на початку століття Едвард Гарнетт і Річард Керл, а, пізніше, – Аллан Сіммонс і Здзіслав Найдер, Калинович вбачає Конрада першим і єдиним літературним нащадком морської авантюрно-пригодницької традиції Стівенсона. Проводячи паралелі з Кіплінгом, український критик зазначає вірність Конрада старій морській романтичній традиції вітрильних кораблів, на відміну від апологета британської колоніальної концепції, що йде в ногу з науково-технічним прогресом: «заступив в англійській літературі місце Стівенсона, метра авантюрного роману», «його було названо наступником Стівенсона» [4, с. XVII]. Аналізуючи британську критичну думку, дослідник наголошує і на справедливій спадкоємності почесного звання Конрада як наступника Стівенсона (який «помер 1894 року, а через рік британський читач захоплювався “Олмейровою Примхою”» [4, с. XIX], що перегукується з думкою Вільяма Лайона Фелпса [16, с. 199]), і на масштабності та глибинності в митця художнього бачення, невідомого в Стівенсона: «Обидва були романтиками моря, Стівенсон – безоглядним, Конрад – стриманим і обережним, але обоє з однаковою любов'ю писали про застарілі шхуни та бриги й прості душі їх екіпажів <...> Але на тому й кінчиться подібність Конрада до Стівенсона <...> Конрад “щасливих” фіналів не знає. Один, Стівенсон, – оповідач вигаданих для розваги пригод, другий, Конрад, анатом людського серця, зосереджений на таємницях життя, – вони зв'язані в англійським письменстві і в історії світового роману тільки деякою єдністю сцени, спільністю деяких декорацій, що на їх тлі кожен розгортає цілком відмінне видовище» [4, с. XX–XXI].

Англійська ідентичність Джозефа Конрада позначилась також і на способі його життя, переконаний Михайло Калинович. Шлюб, родина, а також творча діяльність, що передбачала розмірний та зосереджений спосіб життя сприяли подальшій вкоріненості письменника в англійській культурі, його успішній акультурації. Що це була саме інтеграція, доводить також і те, що письменник зберіг у душі любов і відданість своїй рідній польській культурі: «Більше на море Конрад не повертався. Його друзям здавалося навіть, що він свідомо

уникав тієї стихії, що їй присвятив двадцять п'ять років маріння і праці. Одружившись з англійкою, він зробився справжнім остров'янином і жив до самої смерти майже безвиїздно в англійській провінції, у найманих котеджах, де з вікон видко було луки, гаї, пасовища. Від колишнього потягу до мандрування в нього залишилося тільки те, що він не міг довго вижити в одній місцевості. Просидівши кілька років у тій самій хаті, він починав нудитися. Так, майже напередодні переїзду до нової оселі, він і помер – 3 серпня 1924 року в Озвелдс Бішопсберні, поблизу Кентербері, де його і поховано. Останніми місяцями старий морський вовк тужив також за батьківщиною і збирався, все покинувши, переїздити до Польщі» [4, с. XII].

Незаангажованість художніх смаків Конрада Калинович вважає кращим аргументом вселенськості його художнього простору. Його європейська, африканська, американська, східна теми не існують самі собою, творчість Конрада занадто багатогарна, щоб виділялись окремі акценти, впевнений дослідник. Різноголосні партії складають, на його думку, єдину ораторію людства, тому Конрад не став беззаперечним прихильником і дискурсу колоніалізму, на противагу Кіплінгу.

У «Передмові» до власного перекладу повісті «The End of the Tether» («Кінець неволі»), який вийшов з друку українською мовою у 1928 році, Михайло Калинович, звертаючи увагу на особливості його романтизму, зазначає емоційну насиченість та підкреслену забарвленість оповіді засобами художньої виразності при характеристиці позитивних та негативних героїв: «Можливо, читач закине Конрадові, що на портрет судновласника Массі витрачено дуже багато вугляр та сажі, що честолюбний Стерн часом скидається на театрального злодія, що розчарований містер Фан Вейк вийшов не зовсім по заслuzі рожевий, а капітан Уолей занадто трагічний. Мабуть, що це й правда. Але, не забуваймо, Конрад – романтик, романтичне ж мистецтво завжди мало у своєму реквізиті і добрі запаси гриму і трагічні маски» [5, с. X].

У контексті християнізму звертає увагу дослідник на надзвичайно уважне ставлення англійського письменника до капітана Уоллея і на біблійну алюзійність образу цього героя, проводячи паралель з образом старозавітного Іова: «Доля довгий час сприяла капітанові Уоллею. Правда, не потішила вона його ні сьома синами, ні трьома дочками, як літературного його предка –

багатостраждального Іова, і не помножила йому багатьох тисяч верблюрів та дрібної худоби, ні волів, ні ослиць, ані численної челяді. Проте, вони так само дала йому поспіх в усьому, шляхетну вдачу, добру славу серед людей і щире богобоязне серце. Життя його вже йшло з гори, коли його зрадила підступна фортуна. Але він змагався до кінця і до останнього подиху не пустив із рук зброї. З неменшою напруженістю, ніж у “Лорді Джімі”, – найяскравішому з усіх своїх творів, де за сюжет узято поєдинок непереможної волі з неблаганною ворожою силою, – тільки ще й з глибокою, взагалі, мало йому властивою, сумною ніжністю, – стежить Конрад у “Кінці Неволі” за трагічною агонією свого старого героя» [5, с. V–VI].

У 1928 році в Державному Видавництві України в місячнику «Життя й революція» за липень вийшла стаття Григорія Майфета «Критик цивілізації», де автор, ретельно зупиняючись на тематиці, стилі та формі творів Конрада, приділяє особливу увагу англійській мові письменника. Майфет наводить визначення деяких критиків: «ахілесова п'ята» письменника, «непевність в орудуванні shall та will, на що <...> слабують навіть справжні англійці». Водночас дослідник аргументує багатьма прикладами з творів Конрада, що містяться в «English Stylistic» Аронстайна, як «одного з кращих стилістів англійського письменства» [9, с. 129].

Григорій Майфет аналізує стиль Конрада у тісному зв'язку з ідеєю творів. Він характеризується, з одного боку, безпристрасністю оповіді, об'єктивністю інформації, – «методою», як називає дослідник, що її застосовує письменник, з іншого – способом оповідання за допомогою багатьох оповідачей, героїв різноманітних сюжетних ліній, – задіяних з метою глибшого розкриття ідеї: «освітлюючи ідею твору, він (Конрад. – О. Т.) часто не задовольняється одним освітленням, а використовує ще й друге, яке додає нових рис до загального узору, підсилює тіні й таким чином інтенсифікує ціле. У “Тайфуні” під час шторму ми чуємо відгомін його у сварці кулі під палубою, і ця сварка, немов крик уночі, додає гостроти загальному конфлікту стихій. Так само в “Ностромо” маємо кілька сюжетних ліній – кілька освітлень» [9, с. 137].

Об'єктивність нарації супроводжується у той же час багатоплановістю на багатьох рівнях твору, зазначає Майфет, яка виражається у складній семантиці назв, нагромадженні персонажів. Одним із маніфестантів багатоплановості наративу є назви творів

Конрада. Назва пояснює навіть не один, а кілька планів оповіді, які можуть витікати один із одного або існувати паралельно. Назва може бути і точкою відліку, з якої починається розкриття ідеї твору, і центральним концептом, у світлі якого стає більш рельєфною ліпка філософської стратегії, і вузловим об'єктом, куди сходяться всі сюжетні лінії. Тенденція Конрада до об'єктивного (або непрямиго) способу оповідання часом викликає потребу ввести одного, або кількох героїв [9, с. 138–139]. Багатоплановість нарації та назв, велика кількість героїв, намагання поглянути на ті чи інші події під різними кутками зору покликані саме створити об'єктивність погляду. Характеризуючи складну форму творів Конрада, Майфет підкреслює також і скомпліковану композицію сюжету, яка прямо «рідко йде довгий час, здебільшого-ж стрибає, повертається назад, повертає вбік. Цією графікою руху Конрад ніби кличе читача скласти новелу вкупі з ним <...> Так уявний безпорядок фрагментарного оповідання Конрада стає порядком вищого організаційного значення, бо підсилює драматизм ситуації, не дає прямої відповіді на поставлені запитання, а примушує читача їх шукати» [9, с. 140].

Стаття Ольги Немеровської «Джозеф Конрад: спроба літературного портрету» у журналі «Червоний шлях» за 1928 рік присвячена розкриттю суті технічної майстерності Конрада та аналізу особливостей англійського авантюрного роману. У літературах інших країн авантюрний роман дуже рідко вважався серйозним літературним жанром, але тільки не у англійців, зазначає Немеровська. Аналізуючи специфіку історії англійського авантюрного роману, який вважався в англійців таким же поважним жанром, як і всі решта, на відміну від інших країн, у процесі розвитку літературного процесу дослідниця також вбачає наступником та спадкоємцем Стівенсона Конрада, який, на її думку, крім того, що сприйняв всі старі традиції, оновив та розвинув «колоніальний роман», прародительницею якого виступила Англія, а засновником – Дефо: «В Англії, де авантюрний роман ніколи не вибував з літературного активу, перебуваючи тільки часи занепаду й відродження, як і кожен жанр мистецтва. При тім, велике місце в цій традиції належить творам морського, екзотичного характеру <...> рятівником, перетворцем і обновником неперебутого жанру став Джозеф Конрад. Але взявши тематичний матеріал, оточення і деякі конструктивні моменти старих морських авантюрних романів <...>

він цілком інакше обробив увесь цей звиклий арсенал і своєрідним стилістичним оформленням і новим використанням звичних штамтів, доценту зруйнував стару традицію, цілком оновивши занепалий жанр» [10, с. 129–130].

Андрій Ніковський у статті «Джозеф Конрад» до двотомного видання творів письменника, що вийшло у 1929 року в Київському видавництві «Книгоспілка» аналізує позицію автора у ставленні до категорій «джентльменства» та «культурної місії» англійців, дає глибоку оцінку рицарському кодексу честі його героїв [11, с. 409], відмовляючи письменнику в можливості бути оціненим у банальних рамках авантюрного письменника, не погоджується з Конрадом у його намаганнях типізації людини честі, що гостро рефлексує. Спектр виявлень цієї унікальної, на думку дослідника, людської здібності героїв Конрада, що розкриває весь людський потенціал її власників, дає змогу поглянути на себе з боку, поставити себе на місце інших, – захоплює та зворушує критика: «Слова: “тип” та “один із нас” – це слова несправедливі, бо Джім – єдиний в своїм роді, він зовсім опрічний від усіх типів, що маємо на полі честі. Головне, що це зовсім не тип, коли під цим словом розуміти якусь групову багатократність. Джім – це сама проблема честі, втілена в людський образ» [11, с. 411–412].

У 1930 році до видання українською мовою оповідання «Тайфун» вийшла стаття Е. Адельгейма, де радянський критик, що стояв на позиціях марксизму-ленінізму, зазначав, що «навіть чи можна знайти менш соціальні романи, аніж Конрадові», який «тему соціальної боротьби замінює боротьбою психологічною» [1, с. III–XXXII]. Водночас, підкреслюючи, що сам Конрад належав до «мужньої генерації, яка звикла до постійного двобою з природою й небезпекою», Адельгейм називав Конрада письменником, що «стає речником вмирущої кляси», а «тему загибелі, фетишизацію непереможної долі, поглиблену увагою до іраціонального внутрішнього життя, романтичну екзотику, індивідуалізм і нарешті імпресіоністичне світовідчуження», критик вважав тільки доказами «правдивості» своєї думки [1, с. XXXII].

У 1931 році в «Літературно-науковому вістнику» публікується стаття Луки Луціва «З літератури завойовників: (Українські переклади Стівенсона, Конрада і Велза)», з характеристикою протагоністів Конрада, в яких завжди складна саморефлексія

виступає причиною багатьох психологічних проблем, піднімає расові питання колоніального дискурсу, відмінні риси природи англійської нації – витримки, обов'язку, які призводять до героїзму, зазначає порушення хронологічного порядку оповіді та композиційної побудови: «Його герої – це не розбишаки, ані не джентльмени-авантюристи, тільки відважні моряки та морські купці, “яких бажання робить великими”. “Їх не лякали невідомі моря, жахливі й чудні хвороби, смертельні рани. Вони не знали розпачу” <...> В “Олмейровій примсі” є майже всі типові риси Конрадової повісті. Автор зачинає повість уривком із самої середини дії і зручно біля неї групує дальшу акцію, відбігаючи то вперед то назад від початкової центральної точки, робить, як каже Адельгейм, “стрибки в просторі та часі” та незаховує ані хронологічної ані логічної послідовності. Конрад не потребує послідовно описувати ситуації або героїв – він задержується на одній якійсь рисі і “в ній концентрує всю образкову сутність”. Тому не має в його творах розпливчастих описів, увага читача вічно напружена, щоби зловити хід акції та зрозуміти дану ситуацію» [8, с. 673–674].

Наступні українські публікації належать перу Юрія Косача: «Чуєш, серце, спів матросів (дещо про історію, поезію й море): Зворот до редактора» у 1936 році у паризькому періодичному виданні «Українське слово» та «Джозеф Конрад. Конкістадор з України» в часописі «Час» у 1946 році, в якій критик, розставляючи мультикультурні акценти в біографії та творчості письменника, аналізує витоки «всесвітності» або космополітизму сина «польського повстанця» з України, який здійснив кар'єру моряка і вирішив оселитися в Англії: «Гімном непереможній вольовій людині, не вгнутому лицареві з серцем романтика, була творчість Йосифа Конрада Коженювського, моряка всесвітності. Всесвітності, бо: народжений в Бердичеві, в Україні, син польського повстанця, емігрант, осів в Англії, двадцять літ плавав по різних морях і став британським письменником» [7, с. 4]. Дослідження екзистенціальної філософії Конрада вбачається Юрію Косачу доречним у ракурсі порівнянь українського, польського та російського національного менталітету, зазначаючи водночас близькість принципового стоїцизму та гуманізму англійського письменника українському світоглядові: «Самітна є людина й пилінкою видається вона супроти хаосу, та її спокій – це відповідь хаосові, вона носій думки й волі, що

перемагає все крихке й низьке, щоб встоятись і творити <...> такий відважний песимізм, властивий українцям радикально противний екзальтованому містицизмові росіян (та. – О. Т.) одчайдушному романтизмові поляків» [7, с. 4].

Пізніше Творчість Джозефа Конрада тривалий час не попадала в центр наукових зацікавлень українських дослідників. Адже «хвороблива психіка безпідставних вигнанців, химерних індивідуалістів, людей, що поставили себе поза суспільством, які втратили мету та сенс життя і гинуть марно та безглуздо» [6, с. 299], з точки зору радянської критики не могло сприяти популярності імені автора в наукових колах Радянського Союзу. Дійсно, марксистською «методою», переконаний Лука Луців, мало що можна праналізувати в творчості [8, с. 674] такого «асоціального» письменника, на думку Е. Адельгейма, як Конрад.

Розглядаючи його творчість в поетологічному, філософському та політичному контексті, зазначаючи космополітизм, гуманізм, особливості стилю англійської мови, специфіку наративу та психології героїв, українські дослідники осмислюють заангажування письменника в англійську національно-культурну ідентичність, яке відбувалося на рівні естетики, англійської духовної спадщини, а також англійської національної ментальності. У наукових розвідках увага звертається також і на те, що, водночас митець прагнув зберегти свою польську національно-культурну ідентичність. Збіг у головних аксіологічних орієнтирах культур, вишукана інтерпретація англійської мови продукували неабиякий творчий успіх Джозефа Конрада як свідчення успішної акультурації в англійському культурному середовищі.

Література

1. Адельгейм Є. Г. Передмова // Конрад Дж. Тайфун: Оповідання; пер. з англ. М. Рошківського. Харків; Київ: Книгоспілка, 1930. С. III–XXXII.
2. Зорівчак Р. Англомовна література на Україні 1920–30-х років XX століття // Наша культура. 1969. № 12. С. 11–23.
3. Калинович М. Джозеф Конрад // Конрад Дж. Зроби або помри: Морські історії; упоряд. В. Панченко, О. Купріяна; пер. з англ. Людмили Гончар, Миколи Рошківського, Петра Тарашука, Сергія Вільхового. Київ: Темпора, 2011. С. 496–524.
4. Калинович М. Джозеф Конрад: критично-біографічний нарис // Конрад Дж. Аванпост прогресу; ред. Михайло Калинович. Київ: Слово, 1926. С. VII–XXXIII.

5. Калинович М. Передмова // Конрад Дж. Кінець неволі; пер. з англ. М. Калиновича. Київ: Слово, 1928. С. V–XX.
6. Кашкин И. А. Джозеф Конрад // Кашкин И. Для читателя-современника. Статьи и исследования; сост. и ред. М. Лорие, П. Топер. Москва: Советский писатель, 1977. С. 295–320.
7. Косач Ю. Джозеф Конрад. Конкістадор з України // Час. 1946. 3 листопада. С. 4.
8. Луців Л. З літератури завойовників: (Українські переклади Стівенсона, Конрада і Велза) // Літ.-наук. вістн. Львів–Тернопіль: З друкарні А. Салевича Міцкевича, 9. 1931. Річник XXX. Книжка VII–VIII (за липень–серпень). Т. CVI (106). С. 671–676.
9. Майфет Г. Критик цивілізації // Життя й революція. Київ: Державне Видавництво України. 1928. Книжка VII (липень). С. 127–140.
10. Немеровська О. Джозеф Конрад (спроба літературного портрету) // Червоний шлях. 1928. № 5–6. С. 129–139.
11. Ніковський А. Джозеф Конрад // Ніковський А. Vita Nova. Книга II. Київ: Проект та фінансове сприяння В. В. Яременка, 2015. С. 405–420.
12. Романенко Е. Художественная интерпретация пинкртоновских мотивов в литературной мистификации Майка Йогенсена // Вестник Воронежского государственного университета. 2014. Серия: Филология. Журналистика. № 1. С. 82–89.
13. Garnett E. Unsigned Review on Conrad (22 August 1908) // Sherry N. Joseph Conrad: The Critical Heritage; edited by Norman Sherry; general editor B. C. Southam. London; New York: Routledge, 2005, pp. 164–166.
14. Joseph Conrad: The Critical Heritage; edited by Norman Sherry. London and New York: Routledge, 2005. 300 p.
15. Najder Zd. Joseph Conrad jako pisarz europejski // Najder Zd., Perczak W., Ryszewski B. Conrad: Polak, żeglarz, pisarz. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1996, pp. 46–57.
16. Phelps W. L. Conrad, Galsworthy and Others // Phelps W. L. The Advance of the English Novel. New York: Dodd, Mead and Company, 1916, pp. 192–231.

References

1. Adelheym E. H. Peredmova [Preface]. In: *Konrad Dzh. Tayfun: Opovidannya*. Kharkiv; Kyiv, 1930, pp. III–XXXII. (in Ukrainian).
2. Zorivchak R. Anhlomovna literatura na Ukrayini 1920–30-kh rokiv XX stolittya [English-language literature in Ukraine in the 1920-30s of the XX century]. In: *Nasha kultura*, 1969, No. 12, pp. 11–23. (in Ukrainian).
3. Kalynovych M. Dzhozef Konrad [Joseph Conrad]. In: *Konrad Dzh. Zroby abo pomry: Morski istorii*. Kyiv, 2011, pp. 496–524. (in Ukrainian).
4. Kalynovych M. Dzhozef Konrad: krytychno-biohrafichnyy narys [Joseph Conrad: critical biographical essay]. In: *Konrad Dzh. Avapost prohresu*. Kyiv, 1926, pp. VII–XXXIII. (in Ukrainian).

5. Kalynovych M. Peredmova [Preface]. In: *Konrad Dzh. Konrad Dzh. Kinets nevoli*. Kyiv, 1928, pp. V–XX. (in Ukrainian).
6. Kashkyn I. A. Dzhozef Konrad [Joseph Conrad]. In: *Kashkyn I. Dlya chytatelya-suchasnyka. Statty ta doslidzhennya*. Moscow, 1977. pp. 295–320. (in Russian).
7. Kosach Y. Dzhozef Konrad. Konkistador z Ukrainy [Joseph Conrad: Conquistador from Ukraine]. In: *Chas*. 1946. 3 lystopada, pp. 4. (in Ukrainian).
8. Lutsiv L. Z literatury zavoyovnykiv: (Ukrayynski pereklady Stivenzona, Konrada i Velza) [From the literature of the conquerors: (Ukrainian translations of Stevenson, Conrad and Wells)]. In: *Lit.-nauk. vistn. Lviv-Ternopil*, 1931. Richchchchya XXX. Knyzhka VII–VIII (za lypen'–serpen'). Vol. CVI (106), pp. 671–676. (in Ukrainian).
9. Mayfet H. Krytyk tsyvilizatsiyi [Critic of civilization]. In: *Zhyttya i revolyutsiya*. Kyiv, 1928. Knyzhka VII (lypen'), pp. 127–140. (in Ukrainian).
10. Nemerovska O. Dzhozef Konrad (sproba literaturnoho portretu) [Joseph Conrad: (attempt of literary portraiture)]. In: *Chervonny shlyakh*. 1928, no. 5–6, pp. 129–139. (in Ukrainian).
11. Nikovskyy A. Dzhozef Konrad [Joseph Conrad]. In: *Nikovskyy A. Vita Nova*. Knyha II. Kyiv, 2015, pp. 405–420. (in Ukrainian).
12. Romanenko E. Khudozhestvennaya interpretatsiya pinkrtovskyykh motyviv u literaturniy mistytsi Mayka Yohensena [Artistic interpretation of Pinkerton's motives in Mike Jørgensen's literary mystification]. In: *Vestnyk Voronezhskoho derzhavnogo universytetu*. 2014. Seriya: Filolohiya. Zhurnalistyka, no. 1, pp. 82–89.
13. Garnett E. Unsigned Review on Conrad (22 August 1908). In: *Sherry N. Joseph Conrad: The Critical Heritage; edited by Norman Sherry*. London; New York, 2005, pp. 164–166.
14. *Joseph Conrad: The Critical Heritage; edited by Norman Sherry*. London; New York, 2005. 300 p.
15. Najder Zd. Joseph Conrad jako pisarz europejski. In: *Najder Zd., Perczak W., Ryszewski B. Conrad: Polak, żeglarz, pisarz*. Toruń, 1996, pp. 46–57. (in Polish).
16. Phelps W. L. Conrad, Galsworthy and Others. In: *Phelps W. L. The Advance of the English Novel*. New York, 1916, pp. 192–231.

Olena Tkachuk. Ukrainian Conradology in 1920-1940. Ukrainian conradology can be divided into two phases – the classic or early (1920s – 1940) and the contemporary or late (1960 – 2010). The article is devoted to the research of critical studies of the classic or early period. The problems of literature, anthropology, philosophy, psychology and sociology of culture in the context of the integration strategy of Joseph Conrad in English cultural environment and cultural identity of his works are analyzed.

Key words: Joseph Conrad, multiculturalism, national-cultural identity, acculturation.

Ткачук Олена Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, helenatkachukzhukowska@gmail.com